SCHUMANPLANEN

Af LAUGE DAHLGAARD

Den 19. marts 1951 underskrev repræsentanter for Frankrig, Vesttyskland, Italien og Beneluxlandene preliminært den såkaldte Schumanplan, der går ud på at skabe et fælles marked for kul, koks, brunkul, jernmalm, skrot, jern og stål og på dette marked etablere „organiseret konkurrence" — et nyt bidrag til den økonomiske terminologi. Planen skal ratificeres af de seks landes parlamenter, inden den træder i kraft, og dette kan trække ud. Ikke desto mindre er det opsigtsvækkende, at det har været muligt at nå frem til den grad af enighed, som underskrifterne på det foreliggende udkast til overenskomst er udtryk for. Det drejer sig om en regulering af meget store økonomiske interesser, både privatøkonomiske og nationaløkonomiske, hvortil kommer, at planen går på tværs af hævdvundne nationale synspunkter i de deltagende lande. Som planen nu foreligger, er den i væsentlig grad et værk af den franske finansmand *Jean Monnet,* hvis navn bl. a. er knyttet til den såkaldte „Monnetplan" for modernisering af den franske industri. Monnet nævnes i indviede kredse som Schumanplanens første øverste administrator.

I følgende tabel er givet en oversigt over produktion og forbrug i de seks lande af de varer, Schumanplanen omfatter. Til sammenligning er anført de tilsvarende tal for England, der indtil videre ikke deltager i planen.

TABEL I[1]

Produktion og forbrug i 1949 af kul, jern og stål i Schuman-landene og England.

Mill. tons	Frankrig og Saar	Vesttyskland	Belgien	Luxembourg	Holland	Italien	England
Produktion af stenkul	65.5	103.2	27.9	0	11.7	1.1	218.6
Forbrug af kul i form af cinders i jern- og stålindustrien	14.1	11.8	4.3	3.4	0.7	0.4	16.0
Produktion af jernmalm[2]	31.3	9.1	0	4.1	0	0.5	13.6
Forbrug af skrot i jern- og stålindustrien	4.8	5.6	1.6	0.5	0.4	1.9	10.7
Produktion af råjern	9.9	7.1	3.7	2.4	0.4	0.4	9.6
Produktion af råstål	11.0	9.2	3.9	2.3	0.4	2.1	15.8
Produktion af færdigt stål	7.4	6.3	3.0	1.5	0.3	1.6	11.7
Forbrug af færdigt stål	6.1	6.0	1.5		1.1	1.8	10.8

[1] Efter Economic Bulletin for Europe, second quarter, 1950 (ECE). — Bemærk, at oplysninger om udenrigsomsætningen *ikke* er medtaget.

[2] Der er *ikke* foretaget omregning efter jernindhold.

Tabellen skal ikke nærmere kommenteres. Det fremgår af den, med hvilken vægt de enkelte lande indgår i det kommende markedsfællesskab for de af planen omfattede varer, og endvidere, hvor stor en del af Vesteuropas produktion, der holdes udenfor, idet der, når man ser bort fra England, kun finder en meget begrænset produktion sted af de omhandlede varer uden for Schumanlandene. En undtagelse herfra danner dog den svenske produktion af jernmalm, der i 1949 androg 13,7 mill. tons.

Det er specielt forholdene inden for jern- og stålindustrien, der danner baggrund for Schumanplanen; kul og koks er medtaget alene på grund af disse varers store betydning som råstoffer ved fremstillingen af jern og stål. Denne betydning vil bl. a. fremgå af ovenstående tabel, der imidlertid tillige viser, at hovedparten af kulproduktionen anvendes uden for jern- og stålindustrien[1].

Den vesteuropæiske kul- og stålindustris problemer.

I 1949 udsendte Economic Commission for Europe i Geneve (ECE) en rapport om den europæiske jern- og stålindustri. Det udtaltes heri, at der i løbet af få år ville blive overproduktion af jern og stål i verden — også i Vesteuropa — og at den europæiske stålindustri bl. a. på grund af Europas opdeling i små adskilte markeder var lidet effektiv og næppe ville være konkurrencedygtig over for den amerikanske. Det anbefaledes derfor, at en reorganisering af stålindustrien blev optaget til drøftelse som en fælleseuropæisk opgave.

Til belysning af den europæiske stålindustris problemer er en sammenligning med den nordamerikanske industri særlig lærerig. På alle områder er produktionen pr. arbejder *væsentlig* større i USA end i Europa.

Målt med jernindholdet er produktionen pr. måned af *jernmalm* mindst fire gange så stor i USA som i Europa. Pr. år var den i 1945 godt 1.700 tons i

---

[1] „Jern- og stålindustrien" betyder her og i det følgende: den jern- og stålproducerende industri.

Nogle få bemærkninger vedrørende jern- og stålproduktionens teknik vil lette forståelsen af de problemer Schuman-planen skal søge at løse.

Til fremstilling af *råjern* anvendes jernmalm med et jernindhold fra ca. 25 pct. til ca. 65 pct. og cinders samt en række let tilgængelige råvarer. Den engelske og den vesteuropæiske jernmalm har gennemsnitligt et jernindhold på knapt 35 pct., mens den svenske (og nordamerikanske) holder ca. 60 pct. Omkostningerne for fremstilling af råjern — særlig brændselsomkostningerne — synker med stigende jernholdighed i malmen, og den højtprocentige malm kan derfor bære væsentlig større transportomkostninger end den lavprocentige. Til fremstilling af cinders, der er det bedst egnede brændsel ved jernfremstilling, skal anvendes såkaldt „metallurgiske" kulkvaliteter, som USA, England og Tyskland er forholdsvis velforsynede med, men som særlig Italien, Luxemburg og Frankrig i stort omfang må importere.

Råstål fremstilles af råjern og skrot ved forskellige produktionsmetoder, hvoraf Thomasprocessen og Martinprocessen spiller en særlig fremtrædende rolle. Forholdet mellem de anvendte mængder af råmaterialer, arbejdskraft og kapital og dermed omkostningsstrukturen er ikke den samme i de to processer, og i økonomisk henseende reagerer de derfor noget forskelligt over for ændrede prisrelationer særligt mellem brændsel og arbejdskraft.

Færdigt stål eller *valseværksprodukter* fremstilles ved valsning af råstål. Under valsningen bliver en del af råstålet til affald, desto mere jo mindre tykkelser man valser ned til. Ved sammenligning mellem de forskellige landes stålproduktion går man derfor normalt ud fra råstålproduktionen.

USA mod 420 tons i Frankrig (1949) og 139 tons i Vesttyskland (1949). Til dels kan denne forskel forklares ved, at man i USA i langt højere grad end i Europa kan bryde malmen fra jordens overflade, og ved at den amerikanske jernmalm er mere jernholdig end den europæiske. Men selv bortset herfra er forskellen i produktivitet stor, og den er steget betydeligt i løbet af de sidste 10 år. Hvis man ikke omregner produktionen af jernmalm efter jernindholdet, var årsproduktionen pr. mand i 1945 næsten 3.400 tons i USA mod 1.266 tons i Frankrig og 526 tons i Vesttyskland i 1949.

Produktionen af *kul* er pr. mand fem gange så stor i Amerika som i Europa. Dette skyldes også delvis geologiske forhold, idet de amerikanske kul er lettere tilgængelige og mindre blandet med fremmedmaterialer end de europæiske. Men dette er ikke hele forklaringen, hvilket fremgår af, at produktionen pr. arbejder før krigen „kun" var tre gange så stor i USA som i Europa. Stigningen siden da dækker dels over en mindre nedgang i produktiviteten i Europa, dels over en betydelig stigning i USA.

For *råjern* er produktionen pr. mand dobbelt så stor i USA som i noget europæisk land. Årsagerne hertil er dels anvendelsen af mere højtprocentig jernmalm, dels større og mere moderne højovne og en bedre teknik m. h. t. påfyldning af højovnene.

Produktionen pr. arbejder i *stål- og valseværkerne* er ligeledes dobbelt så stor i USA som i Europa, og forskellen er i dag større end før den 2. verdenskrig. Årsagerne er en bedre teknik, større arbejdsdeling mellem valseværkerne og som følge heraf en mere vidtgående specialisering, således at kun en enkelt eller nogle få varesorter og kvaliteter fremstilles i det enkelte valseværk. Derved muliggøres storproduktion i et ganske andet omfang end det er almindeligt i Europa. Til grund herfor ligger naturligvis det store amerikanske marked, der ikke som det europæiske er splittet af told- og restriktionsmure, og som derfor kan aftage de store mængder varer, der må fremstilles for at give den mest økonomiske produktion.

I to henseender har Europa bedre produktionsbetingelser end USA: Transportvejene for de vigtigste råvarer, kul og malm, er kortere og billigere — på grund af de enorme mængder kul og malm, der indgår i jern- og stålproduktionen er transportomkostningerne en meget væsentlig økonomisk faktor — og omkostningerne ved indsamling af skrot er mindre på grund af den billigere transport, og fordi skrottet i Europa fremkommer mindre geografisk spredt end i Amerika.

Det kan måske på baggrund af det anførte undre, at de amerikanske priser på jern og stål ikke i almindelighed er lavere end de europæiske (derimod er kulpriserne lavest i Amerika). Årsagen hertil er, at produktionsfaktorerne i den amerikanske stålindustri aflønnes 3—4 gange højere end i den europæiske.

Uanset dette ligger den tanke dog nær, at den europæiske kul- og stålindustri, hvis den kan tilegne sig nogle af den amerikanske industris fordele, vil kunne opnå dels en sænkning af priserne, dels en forhøjelse af levefoden i første række for de i de pågældende industrigrene beskæftigede arbejdere.

Og det kan da også påvises, at det er muligt at forøge produktiviteten, men kun hvis handelsbarriererne mellem landene nedbrydes.

Det fremgår af, hvad der allerede er sagt, at produktiviteten i malmudvindingen er meget forskellig i Frankrig og Tyskland — mere end tre gange så stor i førstnævnte som i sidstnævnte land. I Sverige er produktiviteten, bl. a. p. gr. a. malmens større indhold af jern, endnu højere. Ved at skabe et fælles europæisk marked for jernmalm vil produktionen kunne henlægges til de lande, hvor de naturlige betingelser for en effektiv brydning er størst, og virkningerne med hensyn til nedbringelse af omkostningerne for råjernsproduktionen vil være betydelige. Tilsvarende gælder, at produktionen af kul er mellem halvanden gang og dobbelt så stor pr. mand i England, Tyskland og Holland som i Belgien og Frankrig, hvorfor skabelsen af et fælles kulmarked vil kunne medføre synkende priser for Europa som helhed.

Disse fordele ved et fælles marked vil yderligere forøges derved, at den prispolitik, som de enkelte lande i ly af deres økonomiske isolering har ført siden krigens ophør, bliver umuliggjort. Tyskland og England, der er Vesteuropas største kuleksportører, har i disse år krævet en betydelig højere pris for kul, der eksporteres, end for kul, der sælges på hjemmemarkedet. Tilsvarende har Frankrig og Sverige fastsat langt højere eksportpriser end hjemmemarkedspriser på jernmalm. Resultatet har været, at de jern- og stålproducerende lande så at sige har skruet omkostningsniveauet op for hinanden.

Skabelsen af et fælleseuropæisk marked for jern og stål og for disse varers råstoffer vil alene på de nævnte områder kunne få betydelige virkninger med hensyn til at billiggøre produktionen. Men hertil kommer, at et sådant fælles marked vil gøre det muligt for råjern- og særligt for stålproduktionen at gå over til en højere og dermed billigere teknik. Dette forhold skal illustreres ved et — ganske vist outreret — eksempel:

I USA er anvendelsen af såkaldte kontinuerlige valseværker almindelig, hvilket ikke kan siges om Europa.

I det kontinuerlige valseværk passerer råstålet — under den gradvise nedvalsning — fra valsesæt til valsesæt uden standsninger i produktionsprocessen. I „almindelige" eller mere „gammeldags" valseværker passerer råstålet frem og tilbage mellem de samme valser, der for hver valsning skal justeres og nærmes hinanden. Ved at gå over fra et „gammeldags" til et kontinuerligt valseværk kan produktionen pr. arbejder i ekstreme tilfælde forøges til mere end det 30-dobbelte. Men forudsætningen for, at dette betaler sig, er naturligvis et afsætningsmarked af en vis størrelse for de dimensioner og kvaliteter af valset stål, som det kontinuerlige valseværk egner sig til at fremstille. (Denne forudsætning er det, man bl. a. kan realisere ved skabelsen af et fælles europæisk stålmarked).

De jern- og stålproducerende vesteuropæiske lande er i virkeligheden *allerede under de forhåndenværende forhold* stærkt afhængige af hinanden. Dette vil fremgå af følgende tabel, hvor de stålproducerende landes afhængighed af import af vigtige råvarer fra andre europæiske lande er udtrykt med den procent, nettoimporten af den pågældende råvare udgør af vedkommende lands totale forbrug.

Det er klart, at når landene faktisk er i så stor afhængighed af hinanden,

TABEL II[1]

Schuman-landenes og Englands afhængighed[2] af tilførsler af malm, skrot og metallurgiske kul fra andre europæiske lande (herunder fra hinanden).

1945–48	Malm	Skrot	Metallurgiske kul
	%	%	%
Frankrig	0	0	50
Saar	100	0	
Vesttyskland	45	0	0
Belgien	100	20	25
Luxembourg	50		100
Holland	100	0	0
Italien	10	35	100
England	45	10	0

[1] Efter European Steel Trends in the Setting of the World Market (ECE 1949).
[2] Udtrykt ved nettoimport i forhold til forbrug.

vil hindringer af den frie vareudveksling føre til højere omkostninger, højere priser og svækket konkurrenceposition over for ikke-europæiske stålproducenter.

Det var egentlig frygten for fremtidig konkurrence mellem den europæiske og amerikanske stålindustri, der fik interessen for at søge de anførte problemer løst på fælleseuropæisk basis til at fænge. ECE's rapport spåede nemlig en kommende overproduktion af jern og stål. ECE har i 1951 udsendt en revision af sin oprindelige rapport og giver heri følgende skøn for året 1953:

Vesteuropas	stålproduktion (kapacitet)	63	mill.	tons
„	stålforbrug	49	„	„
„	eksportmuligheder	6	„	„

Ved udarbejdelsen af dette skøn er der set bort fra de (midlertidige) virkninger af oprustningen, der jo stiller et ekstraordinært krav om jern og stål, og der er gået ud fra den i og for sig optimistiske forudsætning, at Europa i 1953 vil genvinde sin førkrigsandel af salget til de ikke-europæiske markeder.

Disse udsigter gjorde oprindelig stålindustriens repræsentanter i de forskellige lande interesseret i at indlede et samarbejde. I almindelighed tænkte man sig dette i stil med det, der inden krigen fandt sted gennem det såkaldte internationale stålkartel, der regulerede forholdene på eksportmarkederne. Den tyske industri ventede endvidere at opnå en ophævelse af de begrænsninger, der af sejrherrerne var lagt på den tyske stålproduktions omfang.

Da oprustningen begyndte, kølnedes imidlertid interessen i disse kredse. Man måtte nu regne med, at der i hvert fald nogen tid ville herske knaphed på jern og stål, og så hastede det jo ikke med at binde sig i indbyrdes afhængighed over landegrænserne. Tyskland forudså vel også, at Vestmagterne kunne blive interesserede i at ophæve begrænsningen af landets stålproduktion, uanset hvordan det ville gå med planerne om et fælleseuropæisk marked for kul og stål.

Schumanplanen havde imidlertid nu opnået interesse i andre kredse. Under OEEC's[1] auspicier var der begyndt et arbejde for at liberalisere samhandelen mellem de vesteuropæiske lande. Men det blev hurtigt klart, at man ikke ville nå ret langt med hensyn til ophævelsen af toldrestriktionerne. Ligeledes måtte den knaphedsøkonomi, der fulgte i Koreakrigens og oprustningens fodspor, sætte en grænse for ophævelsen af de kvantitative restriktioner på udenrigshandelens område. Man så nu i Schumanplanen en ny vej frem i liberaliseringsspørgsmålet.

Hertil kom, hvad der utvivlsomt har spillet den allerstørste rolle for planens fremsættelse og for dens hidtidige skæbne, at dens gennemførelse ville være en virkelig storpolitisk bedrift. Frankrig og Tyskland er de uden sammenligning betydeligste stålproducenter på Europas fastland. Men Frankrig er afgørende afhængig af kultilførsler fra Ruhrområdet og Tyskland af malmimport fra Lothringen. Hvis et politisk modsætningsforhold mellem de to lande på ny skulle opstå, ville de kunne pådrage hinandens stålindustri og dermed hele deres erhvervsliv de allerstørste vanskeligheder. En af Schumanplanens bærende tanker er utvivlsomt, at en økonomisk og en politisk fredeliggørelse af forholdet mellem de to lande må gå hånd i hånd.

Til disse grunde for, at drøftelserne om Schumanplanen blev ført og tilendebragt netop på det tidspunkt, hvor det skete, kom yderligere et afgørende økonomisk betonet synspunkt, nemlig at det måtte hindres, at investeringerne i Europas kul- og stålindustri fortsat foregik planløst, således som tilfældet i stor udstrækning havde været i de første efterkrigsår.

Produktionsudvidelserne i stålindustrien har til dels været planløse alene af den grund, at de enkelte lande ikke har informeret hinanden om deres investeringsplaner. Stålmangelen og overpriser ved eksport har lokket flere lande til at foretage investeringer i stålproduktionen, som under mere normale markedsforhold vil vise sig at være uøkonomiske, og som kan tænkes at afføde krav om en forøgelse af den økonomiske isolering. Medvirkende til sådanne investeringer har også været en række landes interesse i på kort sigt at forbedre betalingsbalancen — man ville nøjes med at importere råstoffer til stålproduktionen i stedet for det færdige stål — og i at gardere sig mod handelspolitisk udbytning fra de landes side, der rådede over det eftertragtede stål.

I den europæiske genopbygnings sidste fase måtte sådanne „fejlinvesteringer" forhindres, ellers ville det blive endnu vanskeligere på et senere tidspunkt at få et positivt resultat ud af bestræbelserne for at skabe et fælles marked for de omhandlede varer.

Schumanplanen.

Ved angivelsen af de opgaver, Schumanplanen skal løse, er der i virkeligheden allerede sagt en del om planen selv. De ydre begivenheder var, at Europarådet i Strassbourg i januar 1950 vedtog en resolution, der anbefalede bestræbelser for skabelse af et fælles europæisk kul- og stålmarked. Den 9. maj samme

[1] Organisation for European Economic Cooperation (Marshall-landenes samarbejdsorganisation i Paris).

år offentliggjorde den franske udenrigsminister Robert Schuman på sin regerings vegne principperne i sin (Jean Monnets) plan. Den 20. juni trådte en konference af eksperter fra de seks lande sammen i Paris, efter at England havde nægtet at deltage, og efter ni måneders forhandlinger, den 19. marts i år, undertegnedes overenskomsten, der nu venter på at blive ratificeret.

Ikke mindre end 5 organer skal deltage i administrationen af planen. Størst indflydelse har den såkaldte *„Øverste Myndighed"*. Den består af 9 medlemmer, der ikke må have private interesser i kul- og stålindustrien, og hvoraf de 8 i første omgang vælges af de 6 regeringer i fællesskab. Disse 8 vælger den 9., der er formand.

„Den øverste myndighed" er et overstatligt („supranationalt") organ, hvilket er en af grundene til, at England hidtil har holdt sig tilbage fra deltagelse i planen.

„Den øverste myndighed" kan:

1. træffe afgørelser, der *skal* følges under bødeansvar. Disse afgørelser vedrører især opløsningen af karteller og forbudet mod dannelse af nye, samt forbud mod at økonomisk tilpasning søges gennemført ved nedpresning af arbejdslønninger og sociale ydelser,
2. fastsætte bindende forskrifter vedrørende *mål,* der skal nås, idet spørgsmålet om, ved hvilke midler, overlades til de interesserede parter, og
3. fremsætte *synspunkter,* der er uforbindende for de enkelte regeringer.

„Den øverste myndighed" skal rådføre sig med en *„konsultativ komité"* bestående af lige mange repræsentanter for producenter, arbejdere og forbrugere i de pågældende lande. Denne komité kan efter omstændighederne få ret stor indflydelse på „Den øverste myndighed"s afgørelser.

„Den øverste myndighed" er endvidere ansvarlig overfor en *„forsamling"*. Dennes medlemmer vælges enten af de enkelte parlamenter eller ved offentlige valg efter de enkelte landes egen afgørelse. De 6 lande repræsenteres i forsamlingen i nogenlunde samme forhold, som de er repræsenteret i Europarådet i Strassbourg, og det anbefales, at der til medlemmer vælges sådanne personer, der tillige er medlemmer af Europarådet. Dette — Europarådet — kan afkræve „Den øverste myndighed" rapporter om virksomheden, og der næres i visse kredse håb om, at der i det hele taget efterhånden vil blive etableret en nærmere organisk forbindelse mellem Schumanplanens administration og Europarådet. Forsamlingen *skal* træde sammen mindst een gang om året.

Under forhandlingerne om Schumanplanen blev oprettelsen af et *„Ministerråd"* bestående af et regeringsmedlem fra hvert af de 6 lande anset for nødvendigt. Det er sikkert ikke mindst Englands modvilje mod Schumanadministrationens „supranationale" karakter, der her har sat sig spor. Ministerrådet har ikke overhøjhed over „Den øverste myndighed", men kan i visse tilfælde modsætte sig dens afgørelser. Visse beslutninger skal træffes af administrationen og ministerrådet i fællesskab; det gælder særlig ved erklæring af „krisetilstand" i kul- og stålindustrien og i forbindelse med de dispositioner, der skal træffes i tilfælde af alvorlig knaphed på de af planen omfattede varer. I almindelighed kan man sige,

at det ved forhandlinger mellem administrationen og ministerrådet skal hindres, at den økonomiske politik, der føres i de enkelte lande, kommer til at krydse kul- og stålpoolens politik.

Endelig oprettes der en overnational *domstol,* hvis afgørelser er endelige. Til den kan virksomheder og regeringer indanke retstvister opstået i forbindelse med planen. I ganske særlige tilfælde kan domstolen tillige tage sig af dispositioner, der forvolder *fundamentale* vanskeligheder for en stat — altså gå ud over de rene retstvisters områder.

Undtagen for domstolens vedkommende er afgrænsningen af de enkelte organers opgaver og indflydelse noget uklar, og der er fastsat talrige bestemmelser om afstemningsregler i de enkelte tænkelige situationer. Hvorledes administrationsapparatet vil fungere i praksis, er det vanskeligt at dømme om; men det er givet, at *hensigten* har været at lægge hovedindflydelsen hos „Den øverste myndighed".

Dennes „*jurisdiktion*" er producenterne af de af planen omfattede varer; disse skal drage omsorg for, at de følgende omsætningsled retter sig efter traktatens bestemmelser. Dens *område* er de 6 lande, men ikke deres oversøiske besiddelser. Og dens opgaver er:

1. at skabe et fælles marked,
2. at nedbryde og i fremtiden hindre monopoldannelser,
3. at påvirke investeringerne i kul- og stålindustrien i ønsket retning, og
4. at træffe særlige forholdsregler i tilfælde af unormal overflod eller unormal knaphed på kul og stål.

1. *Dannelsen af et fælles marked.*

Toldbarriererne mellem de 6 lande skal for de berørte varer i løbet af en overgangsperiode på 6 år gradvis nedbrydes. I forbindelse hermed skal etableres fælles toldsatser for import af dem fra lande udenfor Schumanlandenes kreds. Dette forventes hurtigt opnået for kul og koks, for hvilke toldsatserne i forvejen er lave. — For Belgien skal dog tilrettelægges en særlig ordning, jfr. senere.

Noget langsommere imødeses toldrevisionen gennemført for jern og stål. Forholdet er her, at medens Beneluxlandene på disse varer har en told på 1—6 % af indførselsværdien, benytter de tre øvrige lande toldsatser på 10—30 %. I overgangsperioden bevarer Beneluxlandene overfor ikke-medlemslande de hidtidige lave toldsatser for deres *normale* indførsel af jern og stål, medens deres import herudover (der ville kunne forudses videresolgt til Tyskland, Frankrig og Italien) skal fortoldes efter en højere tarif svarende til de sidstnævnte landes gennemsnitstarif overfor ikke-medlemslande.

Det er med andre ord en toldunion, der tænkes etableret. Lande, der har aftaler med deres oversøiske besiddelser om toldpræference, skal udstrække aftalerne til også at gælde de øvrige Schumanlande. Denne bestemmelse er især blevet angrebet af de franske producenter.

Da skabelsen af en sådan toldunion strider mod bestående mestbegunstigelses-

aftaler, vil en af Schumanadministrationens første opgaver blive at optage forhandlinger med GATT[1]-landene vedrørende dette spørgsmål.

For at skabe fri cirkulation af de omhandlede varer mellem de 6 lande skal transporten foregå, som om der ingen landegrænser var. Der må ikke gøres forskel mellem producenter eller købere uanset varernes oprindelse eller bestemmelsessted. Transportrater og -vilkår skal „harmoniseres" imellem landene og fastsættes på grundlag af omkostningerne for bane-, flod- og søtransport. Man håber i løbet af 3 år at gennemføre dette, idet man forudser, at der skabes en „Øverste myndighed", altså en slags Schumanplan, på transportens område.

Iøvrigt har „Den øverste myndighed" i almindelighed til opgave at hindre, at der finder prisdiskriminering sted, og at unfair konkurrence og restriktiv produktionspolitik kan trives. I dette øjemed skal der bl. a. udarbejdes „ækvivalerende prisskalaer" (der viser, hvilken pris på f. eks. tynde stålplader der svarer til prisen på tykke plader osv.), og der er pligt for producenterne til at offentliggøre deres prislister.

2. *Monopolbekæmpelse.*

I forbindelse med Schumanplanens vedtagelse vil to karteller: „Le Comptoir Siderurgique Français" og „Kohlen Syndikat" blive opløst. Særlig fra tysk side modsatte man sig længe dette. I henhold til våbenstilstandsbetingelserne skulle ganske vist alle tyske karteller allerede være blevet opløst; men denne bestemmelse er i hvert fald ikke af tyskerne hidtil blevet taget alvorlig.

Med henblik på at hindre dannelsen af nye karteller i fremtiden fastsættes i Schumanplanens artikel 60 forbud mod overenskomster om „fælles praksis" med henblik på fastsættelsen af priser, kontrol over produktionen eller etablering af markedsrestriktioner (f. eks. områdekarteller).

For at kontrollere overholdelsen af dette kan „Den øverste myndighed" indhente oplysninger hos enkeltvirksomheder og brancheforeninger. Disse sidstnævnte har dog kun pligt til at meddele sådanne oplysninger, de selv modtager som et led i deres virksomhed, og det er ikke utænkeligt, at bestemmelsen derved kan føre til en vis ændring i brancheforeningernes struktur.

På grund af de erfaringer, der foreligger om mulighederne for en effektiv kartelbekæmpelse, bør man nok være noget skeptisk ved bedømmelsen af, hvilke resultater „Den øverste myndighed" vil kunne opnå. Afgørende vil være, om der fra forbrugerne — den jern- og stålforarbejdende industri, bygnings- og entreprenørvirksomheder — vil tilflyde „Den øverste myndighed" oplysninger til supplering af myndighedens egne markedsundersøgelser.

Foruden de bestående karteller vil de „integrerede" selskaber i Ruhr, den såkaldte „Stahlverein" (selskaber med fælles financiel ledelse omfattende både kulbrydning, malmbrydning, råjern- og stålfremstilling) blive opdelt i et større antal selvstændige enheder af mere normal størrelse. Man er her gået frem med en vis varsomhed, idet der kan være betydelige produktionsmæssige fordele ved, at en virksomhed selv disponerer over råstofferne til de varer, den skal fremstille. På den anden side har man villet hindre, at enkelte selskaber kunne råde

[1] General Agreement on Tariffs and Trade.

over en så stor del af den samlede produktion af jern og stål eller råstoffer hertil, at de alene i kraft heraf kunne opnå en betydelig monopolagtig indflydelse på markedet.

I henhold til Schumanplanens artikel 61 kan nye „integrationer" kun dannes efter forudgående tilladelse fra „Den øverste myndighed", der skal påse, at „integrationer" kun skabes med henblik på de produktionsmæssige fordele, der er knyttet til den ved „integrationen" skabte stabilitet i pågældende producents råvareforsyning, men at der ikke i ly heraf skabes mulighed for en videregående markedskontrol fra enkeltvirksomheders side.

3. *Dirigering af investeringerne i kul- og stålindustrien.*

En af de allervæsentligste fordele ved Schumanplanen vil være henlæggelsen af produktionen — særlig af kul og malm — til de landområder, der har de gunstigste naturlige betingelser for en effektiv produktion; endvidere at befordre rationelle produktionsforhold ved standardisering af stålprodukternes dimensioner og kvaliteter og at nedbringe antallet af varesorter og -kvaliteter. Først derved muliggøres en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem stålfabrikerne og skabes — i forbindelse med dannelsen af det store fælles marked — baggrunden for overgang til masseproduktion efter amerikansk mønster med dertil knyttede lavere produktionsomkostninger.

Dette rejser hele spørgsmålet om saneringsproblemerne, der altid har været særlig store indenfor jern- og stålindustrien. I overgangsperioden skal mindre produktive anlæg nedlægges mod kompensation til ejerne, og i almindelighed kan man sige, at midlerne hertil skal tilvejebringes ved bidrag fra de mest effektive virksomheder og foretagender, der opnår forøget produktion. Efter at krig og restriktioner i to årtier har påvirket investeringsvirksomheden i kul- og stålindustrien vil det være en kæmpeopgave at få gennemført denne strukturændring i Vesteuropas sværindustri. Det drejer sig om en regulering af endog meget betydelige privatøkonomiske interesser, der utvivlsomt tillige ofte vil blive betragtet som nationale anliggender.

En vigtig forudsætning for, at produktionen kan blive henlagt til de mest effektive virksomheder og områder er, at lønnedsættelser ikke anvendes som middel i den økonomiske tilpasning. Der er derfor forbud herimod under trusel om bøder på op til det dobbelte af sparede lønudgifter. „Den øverste myndighed" kan desuden give henstilling til regeringerne vedrørende lønspørgsmål m. v.

I forbindelse hermed er det nødvendigt at gøre arbejdskraften mobil, så den kan flyttes fra egne med ineffektiv til egne med effektiv produktion. „Den øverste myndighed" kan derfor betale arbejdernes flytteomkostninger, bygge arbejderboliger, betale for oplæring af ny arbejdskraft og yde støtte til etablering af virksomheder, der skal frembringe varer til arbejdernes forsyning (altså virksomheder udenfor kul- og stålindustrien). Allerede i kraft heraf vil „Den øverste myndighed" kunne øve en væsentlig indflydelse på, *hvor* nye investeringer bliver foretaget. En mere detailleret indflydelse kan den øve ved den adgang til at yde financiel støtte til nye virksomheder, som der er åbnet adgang til. Der vil i stålindustrien ofte være tale om investeringer af et sådant omfang, at midlerne vanskeligt kan tilvejebringes ad private kanaler alene. I de senere år er der da

også næsten altid under den ene eller den anden form blevet ydet statssubsidier til nyetablerede virksomheder. Denne funktion overtager nu „Den øverste myndighed", der dels kan optage lån i markedet (og sandsynligvis på de billigst opnåelige vilkår), dels kan opkræve en afgift af kul-, malm- og stålproducenter på 1 % af produktionsværdien til opbygning af en investeringsfond.

Der er ikke forbud mod investeringer, som „Den øverste myndighed" *ikke* godkender, men de må foretages på de pågældendes egen risiko og uden bistand af nogen art fra Schumanadministrationen.

Der kan næppe være tvivl om, at der hermed er skabt *mulighed* for en *meget væsentlig* påvirkning af investeringerne i kul- og stålindustrien — en påvirkning, der kan grænse tæt op til egentlig dirigering.

4. *Midler til imødegåelse af unormale forhold.*

Hvis efterspørgslen efter kul, jern og stål synker meget betydeligt (kul- og stålindustrierne er meget konjunkturfølsomme), kan „Den øverste myndighed" efter forhandling med den konsultative komité og ministerrådet erklære „krisetilstand". Den kan herefter foreskrive en begrænsning af produktionen og fastsætte regionale produktionskvoter; herunder vil antagelig blive taget særlige hensyn til beskæftigelsen, således at arbejdsløsheden ikke koncentrerer sig enkelte steder. Der er hermed sat en bom for muligheden af et prismæssigt sammenbrud på stålmarkedet som det, der kendes bl. a. fra begyndelsen af trediverne.

Hvis omvendt der opstår *knaphed* på kul og stål, kan „Den øverste myndighed" begrænse eksporten til ikke-Schumanlande og fordele varerne mellem Schumanlandene indbyrdes. Opstår der *alvorlig* knaphed på de nævnte varer, kan myndigheden efter forhandlinger som de før nævnte foreskrive maksimums- og minimumspriser i det fælles marked og fordele kul- og stålforsyninger til eksport og til indenlandske anvendelser, herunder tage hensyn til, at de vigtigste anvendelser tilgodeses først. Der er med andre ord her tale om restriktioner af samme art, som de fleste lande i de senere år har betjent sig af under knaphedsøkonomi.

Disse bestemmelser vil nødvendiggøre forhandlinger med OEEC i Paris vedrørende de dér trufne bestemmelser om ikke-diskrimination mellem OEEC's medlemslande, i dette tilfælde vedrørende hvert af de 6 landes behandling af på den ene side de øvrige Schumanlande og på den anden side alle andre OEEC-lande ved tildeling af eksportkvoter af kul og stål, når der er international knaphed herpå.

Det vil bl. a. fremgå, at kul- og stålpoolen normalt ikke fastsætter priserne på de af den omfattede varer. Man forestiller sig, at der mellem virksomhederne i kul- og stålindustrien vil opstå en vis konkurrence[1], der regulerer prisdannelsen.

[1] Man tænker sig i visse kredse, at denne konkurrence vil foregå efter et „multiple basing point system" i stil med den af Roosevelts „New Deal" etablerede markedsordning for den amerikanske stålindustri.

Man vil forstå, at der er mange dunkle punkter i planen, og det er vanskeligt at spå om, hvordan den i praksis vil fungere. Man kan vel stort set sige, at der er følgende muligheder: Enten vil den komme til at fungere efter hensigten; det er en mulighed, man ingenlunde kan se bort fra, selv om planens kritikere normalt gør det. I så fald må man forvente en mere effektiv og billig produktion i de berørte industrier end hidtil og ligeledes lavere priser samt forbedret levestandard for kul- og stålindustriens arbejdere. Eller også vil interessemodsætningerne indenfor Schumanlandene vise sig at være så store, at planen lider strådøden i form af stadige forlængelser af „overgangsperioden". Men *i hvert tilfælde* kan man påregne, at planen *udadtil* vil betyde, at mellemkrigstidens forhold med lavere stålpriser på eksportmarkederne end på hjemmemarkederne ikke kommer tilbage.

I overgangsperioden vil „Den øverste myndighed" pålægge kulproduktionen i lande med de laveste omkostninger en særafgift, og det derved indkomne beløb skal anvendes som tilskud til nedbringelse af prisen på kul fra mindre effektive miner andre steder. Belgien, hvis drift er særlig dyr, skal nedbringe sin produktion med 3 % årligt, og kan i overgangsperioden isolere sig fra det fælles kulmarked. I mellemtiden skal de bedste belgiske miner moderniseres, og den belgiske kulpris gradvis nedbringes til samme højde som i de øvrige 5 lande. Lignende forholdsregler træffes med henblik på den nordvestfranske — men ikke den lothringske — produktion.

For stål bliver der ikke tale om en sådan økonomisk udligning mellem effektive og mindre effektive virksomheder. I overgangsperioden påtænker man at regulere forholdene ved at føre en vis kontrol med stålleverancer fra effektive til mindre effektive områder og eventuelt betjene sig af Schumanplanens almindelige adgang til fastsættelse af regionale produktionskvoter.

Bedømmelsen af Schumanplanen.

Mange tanker er fremsat om, hvordan Schumanplanen vil komme til at virke. Den franske industri har særlig fremhævet, at den tyske stålindustri nu får indpas i de franske oversøiske besiddelser, idet samtlige Schumanlande vil blive delagtiggjort i disses præferencetoldsatser for import af jern og stål fra moderlandet. Den tyske industri på sin side frygter, at Frankrig vil erobre det sydtyske marked. Begge lande frygter med andre ord den kommende konkurrence, hvilket vel må tages som et tegn på, at en vis konkurrence faktisk kan forventes at blive følgen af Schumanplanen — i hvert fald i første omgang. Begge landes industridrivende påstår iøvrigt, at når de regner med at stå svagt i den kommende konkurrence, skyldes det, at de betaler højere arbejdslønninger end modparten. I virkeligheden er forskellen vist ikke særlig stor. De tyske socialdemokrater, der er modstandere af planen, kritiserer særlig opdelingen af de integrerede ruhrvirksomheder og henviser til, at lignende forholdsregler ikke er truffet i Frankrig.

Beneluxlandene har været noget betænkelige ved den „supranationale" myndighed, der tillægges „Den øverste myndighed". Man har henvist til, at i

Belgien—Luxemborg fremkommer ca. 15 % af nationalindkomsten i kul- og stålindustrien mod kun ca. 5 % i Frankrig og mellem 7 og 8 % i Tyskland. Man frygter for, at tilstrækkeligt hensyn ikke vil blive taget hertil. I første omgang lægges også de tungeste byrder på den belgiske kulindustri. Det var imidlertid fra første færd klart, at Beneluxlandene måtte deltage i planen, afhængige som deres stålindustrier er af tilførsler af *både* kul *og* malm fra de to store nabolande.

England holdt sig derimod straks fri af forhandlingerne om Schumanplanen — fordi det ikke *på forhånd* ville akceptere princippet om den „supranationale" myndighed. Medvirkende har sikkert også været, dels at man ikke ville delagtiggøre de øvrige lande i præferencetoldsatserne i de oversøiske besiddelser, dels at man ikke ville have forøget de problemer, der allerede bestod i forbindelse med nationaliseringen af den engelske stålindustri og gennemførelsen af stålindustriens investeringsprogram, som iøvrigt kan opvise opsigtsvækkende resultater.

I nær fremtid kommer England imidlertid til at tage stilling til Schumanplanen. Der er ikke blot tale om de problemer, der opstår omkring de gældende mestbegunstigelsesaftaler i toldtraktaterne og omkring OEEC's beslutning om ikke-diskriminering i handelspolitikken mellem Marshalllandene. England skal også tage stilling til den ophævelse af den allierede Ruhr-administration og begrænsningerne i Tysklands stålproduktion, der er en teknisk — og politisk — forudsætning for Schumanplanens ikrafttræden.

På indeværende tidspunkt må vel udsigterne bedømmes sådan, at England vil gå med til disse ting og samtidig søge etableret et samarbejde med Schumanlandene med henblik på en fælles politik overfor eksportmarkederne, således at mellemkrigstidens priskonkurrence på disse markeder undgås, samt at England får sin fortrinsstilling som eksportør af stål til Dominions anerkendt. Dette vil svare godt til de betingelser, den engelske stålindustri før krigen stillede for sin ret sene tilslutning til det internationale stålkartel.

Den største producent af malm udenfor England og Schumanlandene er Sverige, og det vil være værdifuldt for Schumanplanen, om Sverige tilsluttede sig. Det er imidlertid ikke sandsynligt, at dette vil ske. Et af planens formål: at nedbringe stålproduktionens råvareomkostninger, strider mod Sveriges interesser som leverandør af jernmalm. Og Sverige kan heller ikke være interesseret i den dirigering af dets malmeksport, som i tider med knaphed på malm ville være en følge af dets tilslutning til planen. Det må nemlig erindres, at mere end 90 % af den svenske malmproduktion bliver eksporteret, heraf i de senere år ca. halvdelen til lande udenfor Europa.

Stemningen i erhvervskredse i sådanne lande udenfor Schumanplanen, der er afhængig af import af kul, jern og stål, kan nærmest betegnes som „nervøs". Man frygter, at planen — i hvert fald overfor ikke-medlemslande — vil virke som et „superkartel". I denne forbindelse spiller det en rolle, at det er tvivlsomt — og næppe sandsynligt — at den i tilknytning til planen oprettede domstol vil befatte sig med anker indgivet fra regeringer eller erhverv i ikke-medlemslande.

I princippet åbner Schumanplanen adgang for alle vesteuropæiske lande til

at søge optagelse. Denne vil imidlertid kun blive bevilget efter beslutning af de oprindelige Schumanlande og kun på de vilkår, som disse fastsætter.

For Danmark, der i højere grad har en forbruger- end en producentinteresse i kul og stål, kan spørgsmålet om det betimelige i at søge optagelse i planen meget vel rejse sig.

En virkeliggørelse af Schumanplanen vil få betydelige følger også på helt andre områder end kul- og stålproduktionens. Den vil tvinge de deltagende lande ind i en vis ensretning af den økonomiske politik. F. eks. vil en isoleret devaluering i et af medlemslandene kunne forstyrre den økonomiske balance, Schumanadministrationen på et givet tidspunkt måtte stile imod eller allerede have opnået for kul- og stålindustriens vedkommende.

De, der ser pessimistisk på Schumanplanens muligheder, vil sikkert mene, at jo mere vidtrækkende konsekvenser den vil få, jo større modstand skal den også overvinde, før den bliver virkeliggjort, og jo mere tvivlsomt er det, at dette overhovedet vil ske.

Optimisterne ser imidlertid anderledes på det. De betragter Schumanplanen som et økonomisk argument til støtte for mere politisk prægede ønsker om dannelsen af en slags „Vesteuropas forenede stater". Ud fra denne betragtning bliver ikke mindst Schumanplanens sidevirkninger noget primært. Den forøgede afhængighed mellem landene, som planen uomtvistelig vil skabe, bliver til et mål i sig selv.

Fra deres side, der ser sådan på det, ønsker man at følge Schumanplanen op med lignende planer på andre felter. Man taler da også allerede nu om Schumanplaner på transportens og landbrugsproduktionens område.

LITTERATUR

Anglo-French Discussions regarding French proposals for the Western European Coal, Iron and Steel Industries. (Udgivet af det engelske udenrigsministerium).

Economic Bulletin for Europe, Second Quarter, 1950. (ECE 1950).

Europarådets forhandlinger. Maj 1951.

European Steel Trends in the Setting of the World Market. (ECE 1949).

— First revision. (ECE 1951).

Report on the European Coal and Steel Pool. (M. Philip).